

A - Kunskap för framtiden – trygghet för fler och konkurrenskraft för Sverige

Partistyrelsens remissunderlag till programtext inför partikongressen 2019

Kunskap för framtiden.....	2
Nya kunskapsreformer bygger Sverige starkt.....	3
1. Utbildning för att växa och växla	4
En Växa- och växlareform – för trygghet och möjligheter.....	4
Omställning till ett nytt land	6
Ett digitalt språng inom välfärden.....	7
Rustade att möta sämre tider	8
2. Utbildning som leder till jobb	9
Fler skickliga yrkesarbetare kräver attraktiva yrkesprogram.....	10
Ett brett utbildningsutbud i hela landet som möter arbetsmarknadens behov..	10
Fler ska studera vidare	11
Våra välfärdsyrken ska bli mer attraktiva	12
3. En gedigen grund att stå på.....	14
Alla ska nå gymnasiekompetens	14
Sverige behöver fler kunniga lärare.....	15
Avslutande ord	18

Kunskap för framtiden

Sverige är ett av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga länder. Vår position har byggts av en arbetarrörelse som förstår vikten av kunskap och som välkomnar förändring. Vår strävan har alltid varit att göra det möjligt för var och en att hitta nya vägar när jobben förändras, så att alla kan vara med och bygga vårt samhälle.

Kunskap har aldrig varit viktigare än nu. När digitalisering och automatisering ger nya möjligheter förändras jobben i snabb takt. Då krävs ökad kompetens för alla som jobbar för att kunna utvecklas och ta nya kliv i arbetslivet. När kraven på välfärden ökar i hela landet behövs nya färdigheter för att ta tillvara ny teknik och utveckla mer effektiva arbetsätt. När den globala konkurrensen hårdnar ska Sverige kliva fram för att fortsätta konkurrera med kunskap och innovation.

I en tid när demokratin utmanas av extremistisk retorik och falsk propaganda utgör kunskap och bildning varje människas bästa försvar och vårt fria samhälles främsta värn. När klyftor cementeras redan i barndomen är rätten till en jämlik kunskapsskola den starkaste murbräckan mot klassamhället. I en orolig värld där människor flyr till vårt land måste den som kommer hit lära sig svenska och ges goda möjligheter att snabbt kunna möta höga krav på kunskap för att komma i arbete och bli en del av samhället. När klimatförändringarna riskerar att förändra allt behövs ökad kunskap för att begränsa uppvärmningen och hitta nya sätt att leva.

Sverige ska vara ett land i framkant av utvecklingen. Ett modernt land där välstånd och jämlikhet går sida vid sida. Därför har vi brutit med fallande kunskapsresultat, ökande arbetslöshet och sjunkande konkurrenskraft. I stället för skattesänkningar och privatiseringar har vi investerat i utbildning och vår gemensamma framtid. Vi har lagt om kursen för att bygga Sverige starkt.

Men det är en riktning som utmanas av dem som vill ta en annan väg – av dem som vill se lägre löner, minskad trygghet i arbetslivet och som sätter sänkta skatter före investeringar i samhället. Det är en farlig väg. Det skulle försämra vår styrka i en allt hårdare internationell konkurrens. Det skulle leda till ökad ojämlikhet och förstärka den polarisering som vuxit fram. Det skulle ge bränsle åt populism och sätta tilltron till det demokratiska samhället på spel.

Socialdemokratins väg framåt är en annan. Vi vägrar se ett Sverige där tillgång till kunskap begränsas till några få. 2020-talet ska mötas med jämlikhet och kunskap för framtiden. Den som är beredd att satsa och lära nytt ska mötas av möjligheter att göra det. Den som vill eller måste växla spår i arbetslivet ska ges redskap för att klara det. Det krävs för alla som kan jobba ska jobba. Förändringar som kan kännas skrämmande kan vändas till möjligheter och ökat välstånd för alla.

Det kräver en kraftsamling. Möjligheter till utveckling och förändring ska tas tillvara. Hinder som håller människor tillbaka ska rivas.

Kunskap är trygghet. Kunskap är styrka. Kunskap är makt. Den ska delas av oss alla.

Nya kunskapsreformer bygger Sverige starkt

Sverige behöver kunskap för framtiden – för trygghet och konkurrenskraft för Sverige. Vi vill göra en kraftsamling för att stärka kompetensförsörjningen och genomföra tio nya kunskapsreformer för att bygga Sverige starkt:

1. Växa- och växlareform för att yrkesverksamma ska kunna växa inom sin bransch eller byta bana i arbetslivet. Studiemedelssystemet ska reformeras för att passa yrkesverksammars vidareutbildning. Genom trepartssamtal vill vi gemensamt utveckla lösningar för att stärka kompetensutvecklingen.
2. Omställningsuppdrag till yrkeshögskola och högskola med krav på att kurser och program ska anpassas för yrkesverksamma.
3. Samverkansprogram om lärande i arbetslivet för att utveckla arbetsplatsen som lärandemiljö och ta tillvara digitaliseringens möjligheter för att öka kompetensutvecklingen i arbetslivet.
4. Utbildningsutbud anpassat till arbetsmarknadens behov. Ett regionalt planeringsansvar ska införas för gymnasiet och vuxenutbildningen. Arbetsmarknadsutbildningen och utbildning på yrkeshögskola och högskola ska i högre utsträckning dimensioneras efter arbetsmarknadens behov, nationellt och regionalt. En del av yrkeshögskolans utbud ska ges en permanent struktur för att möta långsiktiga regionala utbildningsbehov.
5. Den könsmässiga, sociala och regionala snedrekryteringen till högre studier ska brytas och antalet utbildningsplatser på yrkeshögskola och högskola ska öka med minst 30 000 till år 2025.
6. Fler lärcentrum så att utbildning på yrkeshögskola och högskola blir tillgänglig för fler.
7. Yrkesvux ska utvecklas till en brygga för vuxna att yrkesväxla till ett bristyrke. Även den som tidigare läst ett högskoleförberedande program eller på universitet ska kunna yrkesväxla genom yrkesvux. De teoretiska delarna av yrkesvux ska gå att läsa nätbaserat öppna för alla, och det ska bli möjligt att läsa yrkesvux på fler språk än svenska eller med förstärkt språkstöd för att snabba på nyanländas etablering.
8. Digitalt språng i välfärden, en satsning på välfärdsanställdas kompetensutveckling inom digital teknik och annan välfärdsteknik anpassat för respektive välfärdsverksamhet.
9. Studie- och yrkesvägledningen ska stärkas genom att det förs in i timplanen för grundskolan och vuxna ska ha tillgång till modern nätbaserad studie- och yrkesvägledning.
10. Läraraspiranter, en ny nationell utbildningsform ska införas så att läraraspiranter kan anställas i skolan med lön från dag ett, samtidigt som de studerar till lärare.

1. Utbildning för att växa och växla

Att kunna utvecklas i arbetet, ha möjlighet att byta bana i arbetslivet och ställa om när jobb försvinner betyder trygghet för arbetstagare och konkurrenskraft för Sverige. Men långt ifrån alla arbetstagare får kompetensutveckling i arbetslivet. Sämst möjligheter att lära nytt ges den som har kort utbildning. Utvecklingen på arbetsmarknaden har under lång tid inneburit fler otrygga jobb där lärande i jobbet ofta uteblir – oftare för kvinnor än för män.

Att byta bana är för svårt. För den som står mitt i yrkeslivet blir steget till utbildning många gånger allt för svårt att ta. Ekonomin sätter stopp. Tillgången till utbildning brister. Det riskerar att skapa vantrivsel och ohälsa. Det gör det svårare att kunna och orka jobba längre. Det sätter upp hinder för den som haft ett tungt jobb och behöver byta bana när kroppen säger ifrån.

Undersköterskan som vill bli expert på välfärdsteknologi ska kunna bli det. Golvläggaren som slitit ut sina händer ska kunna växla spår till arbetsledare. Gruvarbetaren som vill använda sina tekniska färdigheter för att satsa på en bana som programmerare ska möta goda chanser att ta det klivet. Banktjänstemannen som ser sina arbetsuppgifter förändras av ny digital teknik ska kunna ta de steg som krävs för att utveckla sin kompetens.

Möjligheter för alla att utvecklas i arbetslivet är avgörande för hela samhällets styrka. Sverige ska vara världsledande på kompetensutveckling. Inget annat duger. Det livslånga lärandet i arbetslivet ska kontinuerligt mätas och följas upp. Tillsammans med arbetsmarknadens parter vill vi formulera offensiva mål för att öka allas lärande genom hela arbetslivet – de ska omfatta kvinnor och män, arbetstagare med kort utbildning likväl som lång och som gäller på små arbetsplatser liksom på de stora.

Den svenska modellen ska utvecklas för att ge människor trygghet när jobben förändras.

En Växa- och växlareform – för trygghet och möjligheter

Växa- och växlareform ska genomföras för att yrkesverksamma ska kunna växa inom sin bransch eller byta bana i arbetslivet.

Studiemedelssystemet ska göras mer flexibelt. Utbildning ska vara möjligt vid fler tillfällen i livet. Flexibiliteten ska öka och möjligheten att jobba och studera samtidigt ska förbättras. Det kan handla om att göra det möjligt att använda studiemedel i en annan takt och på andra nivåer för yrkesverksamma. Studiemedelssystemet ska vara generöst för kortutbildade och skapa drivkrafter att vidareutbilda sig till vissa bristyrken.

Yrkeshögskolan och högskolan ska ges särskilda omställningsuppdrag. Det ska vara möjligt för yrkesverksamma att parallellt med arbete läsa kurser och program på yrkeshögskolan och högskolan. Det ska finnas ett relevant utbud för yrkesverksammans kompetensutveckling som kan läsas på den tid, plats och i den studietakt som passar den som jobbar. Antalet fristående kurser och distansutbildningar ska öka. Yrkeshögskolan ska förutom hela yrkesutbildningar också erbjuda kortare kurser och påbyggnadsutbildningar. För att fler utbildningar ska kunna skräddarsys till vissa yrkesgrupper ska uppdragsutbildningar inom ramen för yrkeshögskolan och högskolan öka.

Trepartssamtal för att stärka kompetensutveckling och omställningsförmåga. Starka och ansvarstagande parter på arbetsmarknaden har genom tiderna visat förmåga att gemensamt finna konstruktiva lösningar för att utveckla jobben och arbetstagares trygghet. Parternas arbete för att gemensamt utveckla lösningar för att stärka kompetensutvecklingen och omställningsförmågan hos breda löntagargrupper ska främjas. Staten bör arbeta för att tillsammans med parterna utforma och testa modeller för att stärka lärandet genom hela arbetslivet. Arbetsgivare har och ska fortsatt ha ansvar för att anställda får kompetensutveckling. Men möjligheter för staten att bidra med förbättrade förutsättningar för att öka lärandet i arbetslivet ska ses över.

Ett nationellt samverkansprogram för livslångt lärande i arbetslivet. Att som arbetstagare få del av utbildning genom arbetslivet är viktigt för kompetensutveckling och livslångt lärande. Men lika viktigt är det dagliga lärandet på jobbet. Alla arbetsplatser ska vara lärandemiljöer – där formellt lärande integreras i det dagliga arbetet. Strategier ska utvecklas för att ta till vara möjligheter till lärande som följer med digitaliseringen. I samverkan med näringsliv, fack, utbildningsanordnare och digitala innovatörer ska det därför inrättas ett nationellt samverkansprogram för livslångt lärande i arbetslivet.

Fler trygga jobb. För ett arbetsliv där trygghet, lärande i arbetet och en god omställningsförmåga kommer alla till del krävs trygga anställningar. När anställningen utgör ett långsiktigt åtagande skapas de bästa förutsättningarna för ett produktivt och effektivt arbetsliv. Tillsvidareanställning och heltid ska vara norm på svensk arbetsmarknad. Det ska alltid finnas objektiva skäl för en tidsbegränsad anställning. Därför ska allmän visstid avskaffas. Hyvling av arbetstider ska stoppas. Delade turer ska minimeras. När digitaliseringen ger nya möjligheter behöver det säkerställas att den inte innebär ett omodernt arbetsliv med fler otrygga jobb och försämrade möjligheter till utveckling.

Kompetenstrappor för att människor enkelt ska kunna vidareutbilda sig. Det ska vara möjligt ta nya kliv i sin bransch, till exempel från vårdbiträde till undersköterska. Därför ska en nationell standardisering av vissa utbildningar genomföras. Det gäller inte minst för specialistutbildningar för undersköterskor för att göra dem gångbara i hela landet.

Akademisk kunskap ska göras tillgänglig för alla. Nätbaserad utbildning som är avgiftsfri och öppen för allmänheten, så kallade MOOCs (Massive Open Online Courses), gör det möjligt för människor att ta del av akademisk kunskap under hela livet och i hela landet. Det är en del av en modern folkbildning. Lärosätenas utbud och omfattning av öppna nätbaserade utbildningar ska öka. För att nätbaserad utbildning ska vara möjlig i hela landet är en fortsatt bredbandsutbyggnad nödvändig.

Studie- och yrkesvägledningen för yrkesverksamma ska stärkas. Den som vill utvecklas inom sin bransch eller växla spår i arbetslivet ska kunna göra ett klokt och välinformerat vägval. Alla ska därför ges tillgång till modern nätbaserad studie- och yrkesvägledning för att få kunskap om vilka möjliga vägar som finns och vad som behövs för att komma vidare.

Bättre möjligheter att få kunskaper och färdigheter validerade.

Yrkesverksamma ska ha möjlighet att få sin formella och icke formella kompetens validerad och utbildning bedömd. Var och en ska kunna skaffa sig ett intyg på vad man faktiskt kan och ges vägledning för att komplettera sin utbildning när det behövs. Ett nationellt sammanhållet och finansierat system för validering behöver komma på plats. Branschvalideringen ska främjas så att fler branschmodeller av hög kvalitet kan tas fram.

Omställning till ett nytt land

Arbetet för att nyanlända ska komma snabbare i jobb har gett resultat. Tiden till arbete har halverats. Men mer behöver göras för att människor som kommit till Sverige snabbt ska börja jobba. Utrikes föddas kompetens och drivkraft till arbete ska tas till vara för att stärka kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden – det gäller den som nyligen kommit till Sverige likväl som den som levt här en tid.

Nyanlända ska utbilda sig till bristyrken. Nyanlända behöver snabbt tas tillvara som den arbetskraft som Sverige så väl behöver. De snabbspår till bristyrken som tagits fram tillsammans med arbetsmarknadens parter ska utvecklas. De lokala jobbspår som innebär handfast arbete tillsammans med arbetsgivare skapa skraddarsyddna vägar till jobb ska byggas ut. Etableringsjobb ska införas tillsammans med arbetsmarknadens parter för att ge nyanlända och långtidsarbetslösa möjlighet att jobba och samtidigt skaffa sig de kunskaper och erfarenheter som behövs på arbetsmarknaden. Etableringen stärks samtidigt som arbetsgivares långsiktiga kompetensförsörjning underlättas. Nyanlända akademiker ska snabbt kunna validera och komplettera sin utbildning. Nyanlända som behöver utbildning för att kunna få jobb ska ta del av utbildning – därför har en utbildningsplikt införts. För att nyanlända snabbt ska kunna utbilda sig till jobb ska det bli möjligt att läsa yrkesutbildningen med förstärkt språkstöd, och i vissa fall ska delar av utbildningen kunna läsas på deltagarnas modersmål.

Fler ska snabbare lära sig svenska. En språkplikt ska införas så att det blir obligatoriskt för asylsökande att delta i språkundervisning redan under asyltiden. Användningen av digitala verktyg ska öka för att säkerställa god tillgång till språkträning. Den som har försörjningsstöd och behöver kunna bättre svenska för att komma i arbete ska ta del av språkundervisning. För att nyanlända som är föräldralediga ska förbättra sina språkkunskaper ska tillgången till språkskolor för vuxna och öppna förskolor med språkträning för föräldrar öka, särskilt i utsatta områden. Krav ska kunna ställas på även den som är föräldraledig att ta del av språkträning.

Svenska för invandrare (SFI) ska reformeras. All SFI-utbildning ska hålla hög kvalitet. Upphandlingssystemet ska ses över. Stödet för personer med kort utbildning ska öka. Det ska ställas tydligare krav på progression i lärandet och undervisningen ska bättre anpassas utifrån deltagarnas förutsättningar, både vad gäller kunskaper i det svenska språket och vana att lära. Digitala verktyg kan göra att undervisningen individanpassas och att fler får hjälp till självstudier. Fler ska kunna kombinera SFI med arbetspraktik eller annan utbildning som stärker chanserna till jobb. Undervisningen ska kunna anpassas till de språkkunskaper som behövs inom det yrke som är aktuellt.

Anställda ska kunna lära sig bättre svenska på jobbet. Tillsammans med arbetsmarknadens parter vill vi utforma modeller för att utveckla det svenska språket hos anställda som behöver det. Det kan handla om kurser och utbildningar, om att utveckla tekniska hjälpmedel eller coaching på arbetsplatsen.

Folkbildningen ska tas tillvara för att korta vägen till jobb. Samverkan med civilsamhälle och folkbildning ska utvecklas för att stärka nyanländas etablering i samhället och på arbetsmarknaden. Folkbildningens uppsökande och studiemotiverande verksamhet och arbete med språk- och samhällsorientering ska därför stötta.

Arbetskraftsinvandring av kvalificerad arbetskraft inom bristyrken ska underlättas. Arbetsgivare ska kunna söka internationellt efter kompetens när den saknas på svensk arbetsmarknad. Därför ska handläggningen underlättas och kortas. Möjlighet till talangvisum för personer med eftertraktad kompetens ska ses över och vissa utländska beskickningar få i uppdrag att arbeta med att rekrytera viktig bristyrkeskompetens till Sverige.

Ett digitalt språng inom välfärden

Genom förändrade arbetssätt och ny digital teknik kan stora delar av välfärdens verksamhet utvecklas och förbättras. Men då behöver den digitala utvecklingen drivas av och i nära samarbete med de anställda.

Tillsammans med professionerna ska det genomföras ett digitalt språng i välfärden. Kompetensutveckling inom digital teknik, anpassat för respektive

väl-färdsverksamhet, ska genomföras. En översyn av hur digitala hjälpmedel, robotik och AI kan utvecklas, användas och förbättras ska göras i samarbete mellan stat, kommuner och landsting. Kompetensutveckling till chefer som ska leda arbetet med att implementera tekniken är centralt. Sverige ska bli bäst i världen på att ta tillvara digitaliseringens möjligheter.

Rustade att möta sämre tider

När konjunkturen vänder nedåt tilltar omvandlingstakten på arbetsmarknaden. Då ska Sverige stå rustat för att förhindra att människor slås ut. Arbetstagares kompetens ska tas tillvara och möjligheterna att ställa om från arbetslöshet till nytt jobb ska vara goda.

Det svenska systemet med statligt stöd vid korttidsarbete ska förbättras. För att säkra kompetens och konkurrenskraft vid kraftig lågkonjunktur behövs ett starkare system för korttidsarbete. Korttidsarbete är ett alternativ till stora uppsägningar. Det ger möjlighet till kompetensutveckling och samtidigt en trygghet för den som får behålla sin anställning.

Arbetslöshetsförsäkringen ska vara en omställningsförsäkring att lita på. Taket i arbetslöshetsförsäkringen ska höjas med målet att de allra flesta ska ha 80 procent av sin tidigare lön i ersättning. Försäkringen ska utvecklas så att fler omfattas av en förutsebar ekonomisk trygghet vid arbetslöshet.

En omstart för arbetsmarknadsutbildningen. Tillsammans med det reguljära utbildningssystemet ska arbetsmarknadsutbildningen för arbetslösa kunna svara mot regionala kompetensbehov. Den ska fungera som ett snabbfotat verktyg för att ge arbetslösa möjligheter att snabbt skaffa sig de kunskaper och färdigheter som efterfrågas på arbetsmarknaden. I en svag konjunktur ska arbetsmarknadsutbildningen snabbt kunna skalas upp för att fungera som språngbräda till nytt jobb för den som drabbas av arbetslöshet.

2. Utbildning som leder till jobb

Trots att det fortfarande är många som inget hellre vill än att jobba har arbetsgivare svårt att hitta rätt kompetens. Bilmekaniker, bagare, ingenjörer, elektriker, svetsare, undersköterskor och sjuksköterskor – listan på bristyrken är lång. Det finns i dag omkring 120 000 lediga jobb som inte tillsätts, samtidigt som omkring 350 000 människor är arbetslösa.

Bristen på rätt kompetens är i dag det största tillväxthindret för företag i Sverige. Det är det största hindret för att fortsätta utveckla välfärden. Det håller människor tillbaka. Utbildningssystemet måste bli bättre på att rusta människor med de kunskaper och färdigheter som efterfrågas av näringslivet och välfärden.

Allt för många saknar en relevant gymnasieutbildning och har därför mycket svårt att ta sig fram på arbetsmarknaden. Det fallande intresset för yrkesprogrammen efter 2011 års gymnasiereform har kraftigt försvagat skolans förmåga att förse näringsliv och välfärd med utbildad arbetskraft. Under senare år har trenden vänt, men fortfarande är det för få elever som väljer en yrkesutbildning. I stället väljer en stor andel ett högskoleförberedande program, för att sedan välja bort högre studier och utan yrkesfärdigheter försöka etablera sig på arbetsmarknaden.

Det är också för få som läser vidare på eftergymnasial nivå och väljer en utbildning mot ett bristyrke. En stor grupp som har föräldrar med kort utbildning väljer fortfarande bort vidare studier, trots att de har höga betyg från gymnasieskolan. Betydligt färre studerar vidare på landsbygden och ojämställdheten är stor. Bland 30–34-åringarna är det bara 45 procent av männen jämfört med 58 procent av kvinnorna som slutfört en eftergymnasial utbildning.

Genom 100 000 nya platser inom ramen för kunskapslyftet förbättras utbildningsmöjligheterna. Men dagens utbildningsutbud möter ändå inte arbetsmarknadens behov. Trots att arbetsmarknadsregionerna är just regionala är varken utbildningsutbud eller arbetsmarknadspolitik i tillräcklig utsträckning planerad utifrån regionala behov. Det saknas en sammanhållen offentlig planering och styrning för att möta arbetsmarknadens behov och för att garantera ett likvärdigt utbildningsutbud över hela landet.

Därmed säkras inte nödvändiga bristyrkesutbildningar, varken regionalt eller nationellt. De gymnasiala yrkesutbildningarna är för få, elevunderlaget för litet och kostnaderna för dyra program många gånger en för stor ekonomisk risk att ta för enskilda huvudmän. Vuxenutbildningens system med ständiga entreprenadupphandlingar fungerar dåligt och skapar en ryckighet i verksamhetens förutsättningar och planering. Arbetsmarknadsutbildningen fyller i dag inte den roll den ska – att lyfta arbetslösa att snabbt kunna möta kompetenskraven hos lokala arbetsgivare som behöver anställa. Yrkehögskolan kan inte möta permanenta kompetensförsörjningsbehov och högskolan dimensioneras inte tillräckligt utifrån vilka akademiker som behövs på arbetsmarknaden. Att säkra bristyrkesutbildningar är också ett arbetsgivaransvar.

Fler skickliga yrkesarbetare kräver attraktiva yrkesprogram

Gymnasieskolans yrkesprogram utgör en bas i kompetensförsörjningen. Fler ska vilja välja och känna stolthet i en yrkeskarriär. Yrkesarbete ska uppvärderas och yrkesskicklighet synliggöras.

Yrkesprogrammen och lärlingsutbildningarna ska bli mer attraktiva. Alla nationella gymnasieprogram ska leda till grundläggande högskolebehörighet. Samverkan mellan staten, huvudmännen och arbetsmarknadens parter ska fördjupas, till exempel i form av gymnasiala yrkescollege. De nationella branschråden ska göras om så att arbetsmarknadens parter ges ett större inflytande över yrkesprogrammets utformning. Kvaliteten i och tillgången på det arbetsplatsförlagda lärandet behöver säkras och fler ska ges möjlighet att läsa ett relevant yrkespaket på väg mot en fullständig gymnasieexamen.

Ett brett utbildningsutbud i hela landet som möter arbetsmarknadens behov

Den offentliga styrningen och planeringen av utbildningsutbudet ska stärkas, så att de lokala, regionala och nationella arbetsmarknadsbehoven säkras. Ett brett utbud av utbildningar av hög kvalitet ska finnas att välja på – oavsett var i landet du bor och var i livet du befinner dig.

Utbildningar som arbetsmarknaden efterfrågar ska finnas i varje region. Ett regionalt planeringsansvar för gymnasial utbildning ska införas så att ett brett utbud av gymnasieprogram och yrkesvuxutbildningar säkras. För vissa små yrkesområden behöver staten ta ett särskilt ansvar, exempelvis genom att utveckla branschskolor. Arbetsmarknadsutbildningen ska reformeras så att den återfår sin roll att snabbt kunna svara mot temporära regionala kompetensbehov. En del av Yrkehögskolans utbildningsutbud ska reserveras till att ingå i en permanent regional struktur för att säkra stadigvarande regional efterfrågan av kvalificerad yrkeskompetens. Högskolans utbildningsutbud ska i högre utsträckning styras och dimensioneras i samverkan med arbetsgivare och efter regionala och nationella behov för att säkra kompetensförsörjningen av bristyrken.

Arbetet med de regionala kompetensplattformarna fördjupas. För att regionala förutsättningar och behov bättre ska tas om hand i den offentliga planeringen behövs tydligare mandat och mer direkta sätt att påverka den nationella nivån.

Yrkesvux ska utvecklas till en brygga för vuxna att yrkesväxla till ett bristyrke. När ett brett utbildningsutbud säkrats utifrån det regionala arbetsmarknadsbehovet behöver fler ges möjlighet att studera inom den gymnasiala yrkesutbildningen. För att klara kompetensförsörjningen måste yrkesvux rikta sig till bredare grupper än i dag,

inte bara de med kortast utbildning. Efter ett tidigare beslut i livet om att läsa ett högskoleförberedande gymnasieprogram eller att studera på universitetet ska det vara möjligt att yrkesväxla och göra yrkeskarriär som exempelvis elektriker, undersköterska eller murare. Vid konkurrens om platserna ska den som har störst behov av utbildning prioriteras.

Yrkesvux ska göras öppen för alla att läsa nätbaserat. Genom att dra nytta av digitaliseringens möjligheter ska det bli enklare att välja en yrkesutbildning. Yrkesvux teoretiska delar ska kunna läsas nätbaserat.

Körkortslån för fler. Ett körkort kan avgörande för att kunna ta ett jobb. Den möjlighet till CSN-lån för körkortsutbildning som vi har infört och som många sökt ska vidgas.

Fler ska studera vidare

Vi socialdemokrater har satt upp målet att senast år 2020 ska minst hälften av 30–34-åringarna ha slutfört en minst tvåårig eftergymnasial utbildning. Det målet har vi nu nått. Men efterfrågan på yrkeshögskole- och högskoleutbildade är fortsatt mycket stor.

Utbyggnaden av högskolan ska fortsätta. Högskolor och universitet ska finnas i hela landet och bedriva utbildning och forskning av hög kvalitet. Det är av avgörande betydelse för regional kompetensförsörjning och tillväxt. Fler ska ges möjlighet att studera. Minst 30 000 nya utbildningsplatser på yrkeshögskola och högskola ska inrättas till år 2025.

Snedrekryteringen ska brytas. Konkreta mål om ökad jämställdhet, minskade geografiska utbildningsklyftor och minskade socioekonomiska skillnader i övergången till eftergymnasiala studier ska tas fram. För att kunna nå målen behöver en rad insatser göras genom hela utbildningssystemet, inte minst att fler pojkar klarar skolan och väljer att studera vidare, studie- och yrkesvägledningen förbättras och högskolans syn på kompetens utvecklas, oavsett om den förvärvats i arbetslivet eller genom utbildning.

Fler ska ges möjlighet att läsa på Yrkeshögskolan genom fortsatt utbyggnad av antalet utbildningsplatser. Nya kombinationsutbildningar, där såväl högskole- som yrkeshögskolestudier ingår, ska skapas. Fler ska kunna röra sig i vardera riktningen, dels genom att fler yrkeshögskoleutbildningar görs relevanta för akademiker och dels genom att validering och tillgodoräknande av yrkeshögskoleutbildning förbättras för den som vill söka sig till högskolan. De kvalificerade yrkesutbildningarna ska bli fler och progressionen säkerhetsställas inom och mellan olika kvalifikationsnivåer (SeQF), vilket också underlättar samverkan mellan yrkeshögskolan och högskolan.

Lärcentrum i hela landet ska öka tillgången till högre utbildning. Vi vill fortsätta satsa på lärcentrum, som är en öppen fysisk lärmiljö där de studerande kan

få hjälp med studierna av lärare och annan personal, så att yrkeshögskole- och högskoleutbildningar blir tillgänglig för fler. Samverkan mellan kommuner, yrkeshögskolan och lärosäten ska stärkas så att fler utbildningsplatser kopplas till lärcentrum och den digitala pedagogiken utvecklas för att säkra kvaliteten i utbildningarna. Distansutbildningen behöver utvecklas och ta hänsyn till landsbygdens behov.

Högre kvalitet i högskolan. Ett nytt styr- och resurstilldelningssystem är centralt för kvalitetsutvecklingen i svensk högskola och för att säkerställa att arbetsmarknadens behov tillgodoses. Samarbetet mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor behöver öka, inte minst för att säkra upp tillgången på verksamhetsförlagd utbildning och arbetslivsanknytning i utbildningarna. Lärosäten som samverkar med det omgivande samhället kring forskning och utbildning ska premieras ekonomiskt i ökad utsträckning.

Högskolepedagogiken behöver utvecklas för att högskolan ska kunna möta studenter med olika bakgrund och den lärarledda tiden ska öka, framförallt inom humaniora, samhälls- och utbildningsvetenskap. Steg ska tas mot ett treterminssystem genom att antalet relevanta sommarkurser fortsätter öka. Samtliga högskoleutbildningar ska förbereda studenterna för en allt mer digitaliserad och automatiserad arbetsmarknad.

Internationaliseringen av högskolan ska öka. I en allt mer globaliserad värld behöver Sverige i högre grad dra nytta av och lära av andra länder. Vi vill införa mobilitetsprogram för svenska studenter och se över hur vi kan stimulera fler utländska studenter som tar examen sedan välja att stanna och arbeta i Sverige. Sverige ska ha ett nationellt mobilitetsmål. År 2025 ska 25 procent av de svenska studenterna ha studerat eller praktiserat utomlands.

Fler ska disputera och villkoren för unga forskare fortsätta att förbättras. Forskningsanslagen ska fördelas mer jämställt och det ska bli mer attraktivt och meriterande att undervisa. Lärosätenas mest framstående professorer ska undervisa på såväl grund- som avancerad nivå.

Vi ska öka investeringarna i forskning, stärka den fria forskningen genom större basanslag och öka samverkan för att möta de stora samhällsutmaningarna såsom klimat, digitalisering och hälsa. Andelen av EU:s budget som går till forskning ska öka.

Våra välfärdsyrken ska bli mer attraktiva

Många av de bristyrken som det är störst efterfrågan på finns inom välfärden. Ska välfärden fortsätta att utvecklas behöver attraktiviteten i välfärdsyrkena öka.

Attraktiva arbetsvillkor i välfärden. Socialdemokratin ska vara den politiska kraft som garanterar att välfärdens professioner stärks, får bättre arbetsvillkor, arbetsmiljö och större möjligheter till fortsatt lärande. Det ska märkas för de anställda i välfärden när Socialdemokraterna styr. Byråkratisering, marknadsstyrning och de negativa effekterna av new public management ska motverkas. Tillitsbaserad styrning ska utvecklas. Professionernas ansvar ska renodlas, ledarskapet utvecklas och mer stödjande personal anställas. Upphandlingsregelverket ska användas för att kräva trygga heltidsjobb, schyssta villkor och kollektivavtal. Privata välfärdsföretag ska också ta ansvar för att säkra framtidens kompetensförsörjning.

Kompetensutvecklingen inom välfärden ska öka. Möjligheterna att utvecklas inom yrket och fylla på med ny kunskap ska förbättras. De som arbetat inom välfärden ska ha möjlighet att utveckla sin egen kompetens och hur arbetet kan utföras smartare. Välfärdens proffs ska ha inflytande över sin arbetsituation och kompetensutveckling.

Utbildningarna för sjukvårdens professioner ska förbättras. Läkarutbildningen ska förändras i påbörjad riktning så att det går snabbare till färdig specialisering. Dimensionering av specialiseringstjänstgöringsplatserna (ST) för läkare ska samordnas nationellt för att säkerställa att det utbildas tillräckligt också när det gäller mer ovanliga läkarspecialiteter. Resurser ska riktas till ST-platser för allmänläkare, då fler behöver utbildas. En ny avancerad klinisk specialistsjuksköterskeexamen ska införas för att minska operationsvårdköerna. För att komma till rätta med bristen på specialistsjuksköterskor vill vi ta steg för att reglera sjuksköterskors specialistutbildning på ett liknande sätt som läkares – det vill säga att utbildningen sker som en del av en anställning i stället för en helt fristående högskoleutbildning. Därmed blir den enskilde garanterad lön under specialistutbildningen, vilket också kan få fler att vidareutbilda sig. Staten har ett särskilt ansvar för att säkra kvaliteten i den verksamhetsförlagda utbildningen. För att möta undersköterskebristen behöver yrket göras mer attraktivt. Likvärdighet i undersköterskeutbildningen ska säkerställas och yrket regleras, exempelvis genom legitimation eller en skyddad yrkestitel. Det ska vara lätt att kombinera utbildning till undersköterska med SFI eller påbörja utbildning på annat modersmål. Nya och bättre möjligheter till kompetensutveckling ska skapas.

3. En gedigen grund att stå på

Kunskap är grunden för varje människas frihet. Den öppnar dörrar för att aktivt delta i samhällslivet och göra egna livsval. Den rustar oss för arbete och bygger vårt lands välstånd. Varje ny generation ska därför nå längre än sin föregående. Då behöver kunskapsresultaten fortsätta höjas och fler lära sig mer.

Det livslånga lärandet startar i förskolan. Alla barn ska få del av en utvecklande förskola av hög kvalitet, där behörig och kunnig personal har tid att se var och en. Fler utbildade barnskötare och förskollärare ska anställas och förskolans språkutvecklande uppdrag prioriteras.

Skolsegregationen ska brytas. Sverige har tidigare haft det mest jämlika och högpresterande skolsystemet i världen. Dit ska vi ta oss igen. Ett första steg är att Skolkommisionens arbete fullföljs. Barn ska aldrig delas upp utifrån föräldrarnas inkomst och utbildning. En skola där barn med olika erfarenheter och bakgrund möts är en grundbult i en livskraftig demokrati. Marknadsmekanismerna i skolsystemet behöver kraftigt begränsas och vinstjakten i skolan stoppas.

Alla skolor ska vara bra skolor. Fokus i skolan ska vara på kunskap och bildning, och ordning och studiero råda. Skolans kompensatoriska uppdrag ska stärkas genom att resurser fördelas mer efter behov och att varje elev får rätt stöd i tid. Läsa-Skriva-Räkna-garantin ska tillsammans med fler speciallärare och stärkt specialpedagogisk kompetens göra att alla elever får en bra start i sitt lärande.

Det ska vara lättare att få särskilt stöd i mindre undervisningsgrupp och genom digitala hjälpmedel. Genom nya arbetssätt och en av professionen driven digitalisering kan undervisningen utvecklas och möta fler elever utifrån deras förutsättningar.

Alla elever ska ges goda förutsättningar att göra kloka yrkes- och utbildningsval. Återinförandet av obligatorisk prao i grundskolan ska följas av stärkt kvalitet och likvärdighet i studie- och yrkesvägledningen. Studie- och yrkesvägledningen ska ha ett tydligare kompensatoriskt uppdrag och aktivt motverka stereotypa studieval baserat på kön, social eller kulturell bakgrund. Fler elever måste ges verktyg att fatta kloka studie- och yrkesval som bryter med skolans förväntade normer om att högskolestudier alltid är den bästa vägen. Vägledningen ska ges tydligare nationella målsättningar och föras in i grundskolans timplan. En nationell digital vägledningsplattform för elever och personal ska tas fram.

Alla ska nå gymnasiekompetens

Alla som växer upp i vårt land eller kommer hit senare ska kunna skaffa sig en gymnasieexamen eller sådan gymnasiekompetens som leder till arbete. Det är den grund som krävs för att etablera sig på arbetsmarknaden eller studera vidare.

Gymnasieskolan ska rustas som bildningsinstitution. Den ska utbilda unga att bli aktiva medborgare men också förbereda eleverna för arbetsmarknaden och vidare studier. Kraven på språkliga, matematiska, digitala och sociala kompetenser ökar i de flesta yrken. Därför ska alla gymnasieprogram ge grundläggande högskolebehörighet. Av samma skäl ska gymnasieskolan omfattas av skolplikten. Jämlikheten och måluppfyllelsen ska öka genom att resursfördelningen till skillnad från i dag tar hänsyn till elevernas olika förutsättningar. Ämnesbetyg ska ersätta de nuvarande kursbetygen för att öka kunskapsprogressionen och minska elevernas stress.

Introduktionsprogrammen ska göras om. Introduktionsprogrammen har misslyckats med att sluta klyftan mellan grund- och gymnasieskolan. Det ska därför utvecklas helt nya och mer flexibla vägar till en gymnasieexamen. Elever ska inom ramen för gymnasieskolan kunna läsa upp grundskolekurser. Alla elever ska nå en gymnasieexamen, men resan dit ska tydligare utgå från varje elevs förutsättningar och behov.

Mer folkbildning för fler möjligheter att skaffa sig en kunskapsgrund att stå på. Den miljö och den pedagogik som erbjuds inom folkbildningen har en unik förmåga att möta individen där den står. Folkhögskolan ska utvecklas med mer resurser och utbildningsplatser i hela landet. Det ska finnas möjlighet att redan efter avslutad grundskola söka de allmänna kurserna på folkhögskola inom ramen för gymnasievalet. För att folkhögskolorna ska kunna ge alla deltagarna stöd i undervisningen behöver den specialpedagogiska kompetensen utvecklas.

En vuxenutbildning som möter nya grupper. Vuxenutbildningens dörrar ska stå öppna oavsett om man behöver läsa in en hel gymnasieutbildning eller ställa om senare i livet. Vi har infört en rätt till Komvux så att vuxenutbildningen nu finns för alla som vill komplettera med det som krävs för att studera vidare. Samtidigt ser vi att många deltagare i vuxenutbildningen har en mycket svag utbildningsbakgrund och ett annat modersmål än svenska. Det finns också ett stort behov av att arbeta uppsökande mot grupper som har behov av utbildning eller har svaga kunskaper i svenska språket. Samverkan med folkbildning och civilsamhälle ska därför öka och stödsatser, vuxenpedagogik och språkutvecklande arbetssätt utvecklas.

Sverige behöver fler kunniga lärare

Att klara lärarförsörjningen är en förutsättning för allt annat. Den lärarbrist som i dag råder sänker kvaliteten i skolan, förstärker ojämlikheten och försvårar nödvändiga satsningar på utbildning.

Alla barn ska möta behöriga lärare oavsett var i landet man bor. Samtidigt vet vi att lärarbristen är allvarlig, inte minst på landsbygden, och att vi under de närmaste åren kommer ha en lärarbrist som märks på många skolor. Därför måste samhällets kraft riktas mot att hitta lösningar på lärarbristen.

Under vår tid i regering har vi anställt mer personal i skolan, höjt lärarlönerna, utbildat fler lärare, förbättrat kompetensutvecklingen och minskat lärarnas administration. Men mer behöver göras.

Mer makt ska flyttas till lärarna och skolledarna att besluta om kompetensutveckling och vad man behöver för att utveckla sin undervisning och sitt ledarskap. Nationella professionsprogram ska införas för lärare och skolledare med tydliga kvalifikationsnivåer och garanterad kompetensutveckling. Då kan alla lärare utvecklas och växa i sin yrkesroll samtidigt som karriär- och löneutveckling blir mer transparent och rättvis. Lärarna måste få digital kompetensutveckling, inte minst utifrån att vi har infört programmering och digital kompetens i läroplanerna. Möjligheten till fjärrundervisningen ska öka så att skolor i hela landet kan erbjuda undervisning av behöriga lärare.

Läraryrket ska renodlas. Lärarna ska få ägna sin tid åt att planera, genomföra och följa upp sin undervisning. Skolan ska anställa en rad yrkeskategorier som kan avlasta lärarna, till exempel lärarassistenter, skolkuratorer och skolsocionomer. Lärarassistenter ska ha den kunskap som krävs för att kunna avlasta lärarna.

Lärare ska utbildas och anställas i hela landet. Därför behöver staten ta ett större ansvar för lärarutbildningarnas dimensionering och den regionala kompetensförsörjningen. Vi vill öka den lärarledda tiden på lärarutbildningarna och införa särskilda antagningsprov. Fler universitetsutbildningar ska kunna ge dubbel examen, exempelvis både civilingenjör och gymnasielärare. En ny nationell utbildningsform ska införas så att läraraspiranter kan anställas i skolan med lön från dag ett, samtidigt som de studerar till lärare. Personer som kan läsa en kortare lärarutbildning för att bli behörig lärare ska prioriteras.

Fler ska kunna bli lärare senare i livet. Akademiker ska ännu enklare kunna bli lärare genom att en akademisk examen och tidigare yrkeserfarenhet som regel ska kunna ligga till grund för ämnesbehörighet. Den i dag tre terminer långa kompletterande pedagogiska utbildningen (KPU) ska erbjudas även för andra lärarexamina och kortas till ett år, genom en kombination av ökad studietakt och kortare sommarlov. En utbildningsgaranti ska införas på KPU – ingen behörig akademiker ska nekas att läsa till lärare.

En rad riktade insatser för att lösa lärarbristen. Bryggutbildningar mellan olika lärarbehörigheter ska finnas. Ett karriärväxlarspår mot förskolläraryrket ska införas för barnskötare och andra relevanta yrkesgrupper. Fler behöriga folkhögskollärare ska utbildas och anställas för att värna folkbildningens unika särart. Speciallärar- och specialpedagogutbildningen ska fortsätta byggas ut. Särskilda insatser ska göras för att attrahera fler lärare att ta steget och läsa en påbyggnadsutbildning.

Fler behöriga yrkeslärare. Det är en förutsättning för attraktiva yrkesutbildningar. För att kunna locka dem med en yrkeskarriär som facklärd arbetare till läraryrket behöver studiefinansieringsmöjligheterna stärkas och möjligheten att kombinera arbete med studier förbättras. Det ska fortsatt finnas behörighetsgivande utbildning

för yrkeslärare som ger möjlighet att kombinera studier och arbete och få en yrkeslärarexamen.

Avslutande ord

Genom kunskap byggs ett starkt demokratiskt samhälle. När alla ges tillgång till kunskap läggs grund för att människor ska kunna vara aktiva medborgare och bärare av demokratin. Genom kunskap rustas var och en att navigera i ett snabbt flöde av information, och att kritiskt granska avsändare och innehåll. Kunskap är samhällets bästa försvar – mot klyftor och intolerans, mot populism och faktaresistens.

Med kunskap läggs grund för innovation och konkurrenskraft. Genom förmåga och mod att bejaka förändring och ställa om har Sverige blivit ett av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga länder. Vi har mött förändring genom att skapa trygghet och rusta med ny kompetens. Så har människor kunnat hitta nya vägar vidare när yrken, företag och ibland hela industrier har lagts ner. Så har svensk konkurrenskraft byggts stark och så har människor kunnat växa. Det är den svenska modellen.

Vi vet att jobben kommer fortsätta förändras. Det kommer att ske i en snabbare och mer genomgripande takt än vi tidigare sett. Det skapar möjligheter och nya vägar framåt för fler. Men det betyder också att människor behöver stå beredda att möta framtiden genom att ta sig an nya arbetsuppgifter och nya jobb. Det gäller den som kliver ut i arbete direkt från gymnasieskolan likväl som den som pluggat vidare. Det gäller den som befinner sig mitt i arbetslivet och den som kommer till Sverige mitt i livet.

Vi socialdemokrater vet att trygghet bygger Sverige starkt, och att trygghet i framtiden allt mer kommer att handla om kunskap och kompetens. Därför ska vi möta 2020-talet med trygghet. Med ökade möjligheter för människor att växa och växla i arbetslivet, och med nya politiska reformer för att bygga kunskap för framtiden.

Så skapar vi trygghet för fler och konkurrenskraft för Sverige.

Organisatoriskt reformprogram

Organisatoriskt reformprogram, kongress 22-24 mars 2019

Socialdemokraterna är Sveriges största politiska parti – tillika ett av världens mest framgångsrika politiska partier. Dock råder ingen tvekan om att socialdemokratin som politiskt parti och internationell rörelse står inför stora utmaningar; samtidigt som våra politiska idéer behövs mer än någonsin så är det långt ifrån givet att vi fortsätter vara ett framgångsrikt parti. Detta organisatoriska reformprogram är en ansats till att på ett ärligt sätt beskriva den verklighet i Sverige och resten av världen – full av utmaningar och möjligheter – som vi som politiskt parti har att förhålla oss till. Med detta som utgångspunkt ska vi befästa vilka idéer vi som socialdemokrater bygger vår organisation utifrån samt också peka ut ett antal prioriterade reformer för att utveckla vårt parti de kommande åren. Programmet handlar om hur vi ska stärka vår folkrörelse och utveckla vår verksamhet med mindre resurser.

Innehåll

Organisatoriskt reformprogram	1
Bakgrund (varför).....	3
Verksamhetsidé (vad)	8
Organisatoriska reformer (hur)	12
Ansvarsfördelning.....	14
Frågor i remissförfarandet	16

Bakgrund (varför)

Vår partiorganisation är politisk

Socialdemokraternas vision är ett jämlikt samhälle där alla kan känna frihet och framtidstro. Det är en vision som grundar sig i övertygelsen att jämlika människor bäst kan förändra och förbättra samhället.

Men för att kunna göra verklighet av vår vision måste Socialdemokraterna vara en stark och närvarande folkrörelse – detta eftersom trovärdigheten för oss som parti förutsätter att vi ser samma problem som vanligt folk ser. Socialdemokraterna ska inte åka på studiebesök ut i verkligheten – utan genom våra medlemmar och vår organisation ständigt stå stadigt förankrad i densamma.

Hur vi organiserar oss som parti ska spegla vår politiska övertygelse. Vi ska vara ett brett, folkligt förankrat, internationellt solidariskt, demokratiskt folkrörelseparti. I tider där högerextremism fått allt större genomslag, det politiska klimatet hårdnar och tilltron till politikens förmåga att lösa problem vacklar är vårt parti viktigare än någonsin. Det finns många andra viktiga krafter för att vitalisera och utveckla demokratin; exempelvis folkbildning, fackföreningsrörelse, akademi, media och civila samhällets organisationer. Men i slutändan är det vår uppgift att vara den yttersta garanten för en väl fungerande demokrati som tar ansvar för att fördjupa den.

Detta organisatoriska reformprogram beskriver:

- De förändrade förutsättningar vi som parti ser.
- Vår verksamhetsidé.
- Pekar ut ett antal reformer som ska prioriteras i utvecklingen av vårt parti.

Vårt parti har förändrats

Vi är ett starkt parti, men inte ett så starkt parti som vi vill och borde vara.

Vi har medlemmar, föreningar och aktiva arbetarekommuner över hela landet.

Medlemmar i alla åldrar och med en bredd av olika erfarenheter. Samtidigt kan vi inte sticka under stol med att vi, som de flesta andra partier, tappat medlemmar under lång tid samtidigt som befolkningen har ökat. En utveckling som i förlängningen utmanar förmågan att i representationen spegla hela den bredd som finns i befolkningen. Vi har en medlemsstruktur där gruppen äldre är väl representerad, men där vi inte har varit tillräckligt bra på att rekrytera samt attrahera unga och människor mitt i livet. Över lång tid har samtidigt antalet förtroendevalda minskat. På senare år

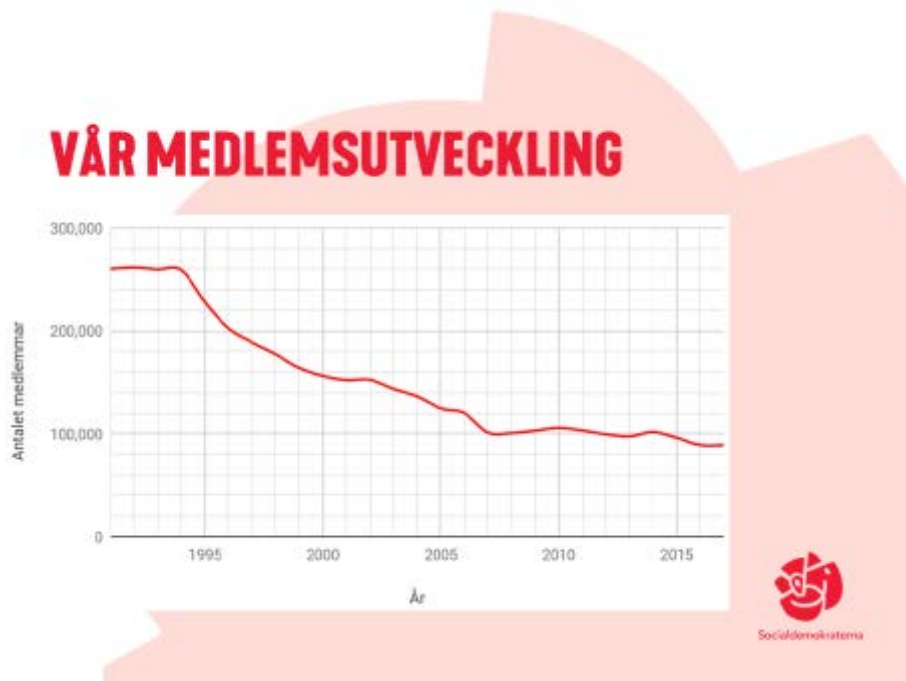

har vi blivit bättre på att värva nya medlemmar men fortfarande är det alltför få av våra sympatisörer som får frågan om att bli medlemmar. Inte minst finns det en potential i att rekrytera fler fackligt engagerade till vårt parti. I en oroligare omvärld blir internationellt engagemang en väg in i partiet då allt fler ser socialdemokratins betydelse för försvaret av demokratiska värderingar. Mottagandet av nya medlemmar är blandat och många blir inte aktiva eller är endast medlemmar en kort tid. Detta är inte enskildheter utan det hänger ihop. För att förändra denna utveckling krävs en insikt om att vi inte kan fortsätta som vi gör nu, utan vi behöver arbeta på andra sätt.

Det finns samtidigt en utveckling där status och fokus i allt högre utsträckning har förskjutits från partiarbete och partiuppdrag till offentliga uppdrag. Det innebär att arbetet med att utveckla partiets långsiktiga arbete ibland fått stå tillbaka för att fokusera på den parlamentariska verksamheten. För att stärka kapaciteten i folkrörelsen är det därför avgörande att höja värdet på verksamhet och engagemang i partiet.

Mindre resurser

Vi har samtidigt haft en trend med vikande resurser personellt och ekonomiskt. Det kommer också att gälla de kommande åren. Det gör att vi måste använda våra resurser smartare. Vi behöver prioritera hårdare och utmana oss i hur vi kan få mer och bättre verksamhet med mindre resurser.

HUR GAMLA ÄR DOM?

Fortsatt stort ideellt engagemang i samhället men högre konkurrens om tiden. Svenskar lägger fortsatt väldigt mycket tid på ideellt arbete, men i allt mindre utsträckning hos oss. En bärande del i framväxten av den svenska modellen har varit starka folkrörelser. Ersta Sköndals återkommande befolkningsstudier visar också att

det stora och utbredda ideella engagemanget i Sverige har legat konstant de senaste decennierna. Samtidigt har kartan förändrats för var och hur det engagemanget är. Bland annat har många fler föreningar och organisationsformer tillkommit som organiserar verksamhet som tidigare kanske organiserades inom den etablerade folkrörelsen. Det handlar också om nya former för ideellt engagemang av mer tillfällig karaktär. Exempelvis har verksamhet av mer social karaktär som bedrivs inom socialdemokratin och andra folkrörelser hittat nya former och organisationer. Detta nya landskap av svenskens ideella engagemang ställer krav på oss som parti att tydliggöra vår uppgift och hur just ditt engagemang är avgörande för att vi ska kunna åstadkomma politiska resultat. För det kan uppstå en krock där vår verksamhet inte lever upp till det som motiverar till politiskt engagemang. Exempelvis handlar en stor del av vår medlemsverksamhet om att delta i vår demokratiska struktur, samtidigt som vi vet att de som går med, eller kan tänka sig att gå med, gör det i huvudsak för att påverka samhället. Det är då avgörande för vårt parti att skapa verksamhet och strukturer som tydligare kopplar engagemang och aktiviteter med att åstadkomma politiska resultat.

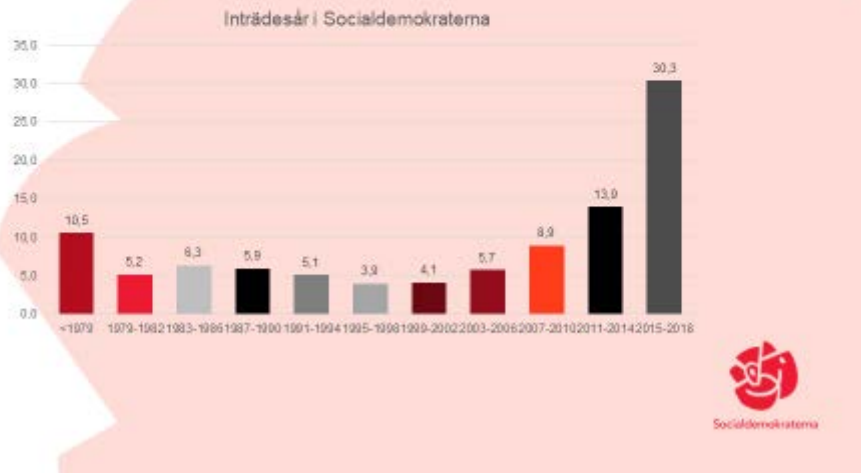
Omvärlden förändras och med det människors förväntningar

När omvärlden förändras så skiftar också de förväntningar vi människor har. Tage Erlander beskrev det träffande som ”de stigande förväntningarnas missnöje”. Exempelvis har digitaliseringen av mycket service och ärendehantering inneburit en explosionsartad ökad tillgänglighet och snabbhet. Ärenden som du tidigare hanterade på kontor med snäva öppettider har flyttat in i mobilen med obegränsade öppettider. Det leder i sin tur till ökade förväntningar och missnöje om inte denna digitala service hela tiden blir enklare, snabbare och mer tillgänglig. När dessa ökade förväntningar växer i samhället så ställer det också krav på vår partiorganisation. Strukturer som bygger på fysiska lokaler, vissa tider, traditionella informationskanaler, interna hierarkier och geografi utmanas av dessa förväntningar. Det är avgörande att vi har en organisation med hög tillgänglighet och att tiden från tanke till handling blir kortare. Det är också ett sätt att öka möjligheten att snabbt ta tillvara på medlemmars olika kompetenser. Om vi inte matchar denna utveckling riskerar människor bli besvikna på medlemskapet och/eller partiet – och därför vända i dörren.

Det är särskilt viktigt när vi har ett större inflöde av helt nya medlemmar. Närmare en tredjedel av våra medlemmar har blivit medlemmar senaste fyra åren.

NÄR GICK DE MED?

Nytt politiskt landskap ställer nya krav

Som politiskt parti agerar vi inte i ett vakuum utan i ett politiskt landskap. Det är ett landskap som har förändrats och som ställer nya krav på vårt parti. Sociala medier har utmanat det traditionella medielandskapet och öppnat upp för nya aktörer att sprida nyheter som är tesdrivna och många gånger sprider falsk information och direkta myter. Sociala medier har också förändrat det politiska samtalet till att ha en hårdare ton och ökat kraven på direkt kommunikation. De högerextrema vindar som blåst har använt detta för få stort genomslag för sin retorik. Och samtidigt som högerextremismen varit på frammarsch har politiska processer många gånger blivit mer komplexa då fler frågor påverkas av juridik och internationella samarbeten. Detta nya snabbare, hårdare, mer fragmentiserade och mer komplexa politiska landskap kräver mer av en partiorganisation. Att nå ut genom traditionell media och mobilisera vart fjärde år i valrörelsen är inte tillräckligt för att få genomslag.

Framtidspartiet och handslag

Partikongressen 2015 antog ett "Handslag för ett framtidsparti" som var en del i förnyelsearbetet "Framtidspartiet". Det har varit betydelsefulla processer för arbetet med vår partikultur, hur vi uppfattar oss själva och hur vi involverar hela vår partiorganisation i ett utvecklingsarbete. Avsikten med detta reformprogram är att ta nästa steg i det arbetet.

Verksamhetsidé (vad)

Vårt uppdrag

Socialdemokratin i Sverige är en folkrörelse med demokratin som grundfundament. Partiets politiska vision för samhällets utveckling förutsätter nära kontakt med medlemmar och väljare. Partiet ska därför vara en aktiv, modern folkrörelse med förankring i människornas vardag. Uppdraget för socialdemokraterna kan sammanfattas i tre ben:

- **Påverka och förändra.** Vårt yttersta uppdrag är att utifrån våra socialdemokratiska idéer påverka och förändra samhället. Det gör vi genom vårt dubbla uppdrag. Vi gör det genom att påverka beslut i de parlamentariska rummen och vi gör det genom folkrörelsearbete och andra typer av opinionsbildning för våra idéer och värderingar. Vi har också ett demokratiuppdrag – ett uppdrag som är större än vårt eget parti och innebär att vi tar på oss uppgiften att som folkrörelse skapa ett samhälle byggt på tillit och demokratiska ideal.
- **Engagera och aktivera.** Vi ska samla och aktivera socialdemokrater för att få genomslag för våra idéer. Det finns ett egenvärde i att vara många och att bestå av en folklig bredd som väl återspeglar vårt samhälles befolkningssammansättning. För att göra det krävs att vi ständigt samtalar med människor och öppnar upp vår organisation. Det gör också att vi som parti går i takt med vår samtid. Vår kraft att skapa det samhälle vi vill ha styrs av hur många vi samlar i vårt parti.
- **Utbilda och utveckla.** Vi ska med hjälp av folkbildningens ideal släppa loss den kraft som finns hos våra medlemmar. Genom att de får möjlighet att växa och utvecklas politiskt så stärks socialdemokratin som politisk kraft. Genom studier, utbildning och internationella erfarenhetsutbyten utvecklar vi oss som parti och folkrörelse. Därför har vi som uppdrag att skola våra medlemmar och ge ledare möjlighet att växa i sitt ledarskap.

Våra organisatoriska värderingar

De politiska värderingar som vi vill ska prägla samhället i stort ska också prägla oss som organisation. Som parti har vi höga förväntningar på vår partiverksamhet och särskilt våra ledare. Som socialdemokratiska ledare agerar vi utifrån våra värderingar och vi bekämpar orättvisor var än vi ser dem. Vi är en rörelse där vi ser varandra och låter varandras engagemang växa. Vi tar vara på varandras idéer, erfarenheter och kunskaper. Det innebär att vi som organisation ska vara inkluderande, jämställd, öppen för nya människor och att vi hela tiden ser laget före jaget.

Vår lokala verksamhet

Utifrån partiets tre organisatoriska uppdrag bedriver Socialdemokraterna en bredd av verksamhet. Grunden för en folkrörelse är aktiva medlemmar och lokal verksamhet. Det är i den lokala, breda och medlemsbaserade verksamheten som den stora samhällsförändringen börjar. Med insikten att människor i huvudsak går med i vårt parti för att påverka samhället i en viss riktning ska vi utforma och utveckla den lokala verksamheten. Därför är den lokala och medlemsnära verksamheten i fokus.

Den prioriterade lokala verksamheten är:

- **Samtalskampanj.** En kärnverksamhet för ett parti är att hela tiden vara i dialog med vanligt folk - att ha örat mot marken. Därför ska vi bedriva en ständigt pågående samtalskampanj för att lyssna, förankra, förklara och opinionsbilda. Att organisera fler för våra idéer är en grundbult i folkrörelsearbetet oavsett om det är på arbetsplatsen, i grannskapet eller i det egna nätverket. Därför ska också huvudregeln vara att all vår verksamhet är öppen för alla som delar våra värderingar, även om de inte är medlemmar än. Vi bjuder aktivt in de som är nyfikna på partiet att prova för att se om Socialdemokraterna kan vara något för dem.
- **Politikutveckling.** Politiken är grunden för allt och den ska ständigt utvecklas. Lokalt handlar det om att få fördjupad kunskap om nya områden och föra ideologiska samtal, och om att samarbeta med fackföreningsrörelsen och övriga civilsamhället. I vår verksamhet hittar vi former för såväl debatt som sätt att hantera målkonflikter och prioriteringar.
- **Studier och bildning.** Olika former av folkbildande insatser är ett väldigt viktigt sätt att stärka såväl den enskilde medlemmen som vårt parti. Seminarium, föreläsningar, studiecirkelar och andra former av studier är en viktig bas i vår organisation.
- **Medlemsvärvning och medlemsvård.** Att rekrytera, välkomna och föra dialog med medlemmar är en förutsättning för ett brett förankrat parti. Och

även om de flesta inte går med av sociala skäl så är det en viktig dimension för att stanna kvar eller engagera sig mer. Därför är det också viktigt att prioritera social verksamhet som bygger gemenskap. Fest som fika har en naturlig plats i vår politiska verksamhet.

Slutsats och organisatoriska mål

Vi behöver ta nästa steg i att utveckla vårt parti. Vår historia kan vara vårt försprång om vi lär av den och inte låter nostalgi stå i vägen för att förnya våra arbetssätt. Människor med socialdemokratiska värderingar ska vilja engagera sig hos oss för att tillsammans med andra åstadkomma politiska resultat. Det är för många som inte gör det i dag och vi måste utmana oss i hur vi arbetar för att fler ska göra det. Utifrån denna bakgrundsbeskrivning har vi som parti dragit ett antal slutsatser som också ligger som grund för organisatoriska mål för kommande åren.

Slutsatser i *kursiv* och mål i **fetstil**.

1. *Vi behöver nå fler människor, särskilt yngre och människor i arbetslivet behöver bli fler i medlemsleden.*
 - a. **Vi ska värva minst 10 000 nya medlemmar varje år, vi ska vara fler än 100 000 medlemmar och 20% färre medlemmar ska lämna vårt parti varje år.**
2. *För att öka förtroendet för politiken måste vi nå fler människor, öppna upp oss, samtala med fler människor och diskutera mer politik.*
 - a. **200 000 väljarsamtal de år det inte är val. .**
3. *Vi ska använda kraften i digitaliseringen för att använda våra resurser smartare, möta nya förväntningar och öka värdet i medlemskapet.*
 - a. **Fler medlemmar ska få utlopp för sitt medlemskap och stöd i sitt engagemang genom digitala plattformar.**
 - b. Vårt folkrörelsearbete utvecklas, vitaliseras och underlättas med hjälp av digitala plattformar
4. *Vi ska bedriva bättre och mer attraktiv politisk folkrörelseverksamhet. Vi ska därför bli bättre på att utveckla bra verksamhetsmetoder som är stöd för lokal organisationen och ökar förmågan att genomföra lokalt folkrörelsearbete.*
 - a. **Vi ska öka antalet folkrörelseaktiviteter betydligt**
 - b. **Alla medlemmar ska erbjudas medlemsutbildning inom 6 månader och alla med förtroendeuppdrag ska erbjudas ledarskapsutbildning.**

5. *Status ska förskjutas från den parlamentariska verksamheten till partiverksamheten, tid från idé till aktivitet ska kortas och fler utanför styrelserummen behöver få ansvar.*
 - a. **Betydligt fler medlemmar med ideella uppdrag i partiet och partiuppdragen uppvärderas**

6. *Det finns en otrolig outnyttjad kraft i det facklig-politiska samarbetet på kort och lång sikt*
 - a. **Fler facklig-politiska aktiviteter**
 - b. **Det ska finnas fackliga ledare i alla arbetarekommuner**

Organisatoriska reformer (hur)

Utifrån våra organisatoriska slutsatser och organisatoriska målsättningar pekar vi här ut ett antal organisatoriska reformer. Vi har mindre resurser och måste därför arbeta smartare. Detta är ett sätt att prioritera utvecklingsarbetet de kommande åren. Dessa insatser ska bidra till att vi når våra organisatoriska mål.

Fler ideella uppdrag och ledare

Våra ledare är en förutsättning för att utveckla vårt parti och därför ska ledarskapet uppvärderas. För att åstadkomma mer och bättre verksamhet samtidigt som resurserna minskar så behöver fler frivilliga få ansvar och uppdrag för att utveckla verksamheten. I spåren av de sociala rörelser som vi sett sedan framväxten av sociala medier har det blivit tydligt att de som haft förmåga att organisera sig, och inte bara mobiliserar till enskilda tillfällen, blivit de som åstadkommit bestående förändring. Vi ska därför utveckla fler ideella uppdrag och forum att vara socialdemokratiska ledare för som inte är direkt kopplade till formella förtroendeuppdrag.

Detta kan exempelvis innebära:

- Ge uppdrag till enskild medlem att ansvara för en ny verksamhet, korta tiden från ny medlem med idé till handling.
- Hitta former där medlemmar tar ledarträja för förändring i sitt lokalsamhälle.
- Fler personliga mentorskapsprogram.
- Införa roll som medlemsansvarig i varje arbetarekommun/S-förening som säkerställer rutiner för att välkomna nya medlemmar i partiet – från intresserad till den första medlemsutbildningen.

Gemensam verksamhetsplanering

För att få mer och ökad kvalitet i den lokala verksamheten planerar och utvecklar vi verksamheten gemensamt. Vi har goda erfarenheter av nationell studieplan med tydligt ledarskap och koncept som sedan används lokalt och regionalt. Genom att i god tid ta fram årshjul för lokal verksamhet över en mandatperiods olika faser och fylla den med tydligare färdiga koncept, ges förutsättningar att annan lokal verksamhet också kan utvecklas. På så sätt ska fler kunna fokusera på att genomföra bra verksamhet med fler deltagare.

Detta kan exempelvis innebära:

- Gemensamt årshjul/-program för aktiviteter i lokal verksamhet som tas fram av partistyrelse tillsammans med partiorganisation.

- Verksamhetskonferens med samtliga arbetarekommuner en gång om året för att planera kommande års verksamhet och informera om kommande års mallplanering.
- För alla aktiviteter i planeringen levereras underlag och material som sedan kan användas direkt eller justeras utifrån lokala förutsättningar. Riksdags-, SKL- och kyrkomötesgruppen används t ex som resurser att hålla i olika temamöten.
- Utforma färdiga upplägg för verksamhet med färdiga mallar, som kan testas, utvärderas och utvecklas.
- Införandet av en roll i arbetarekommunen som är ansvarig för verksamhetsprogrammet.
- Utveckla former för att systematiskt stärka det facklig-politiska arbetet.
- Hitta former för hur nationella rådslag och politikutveckling kan bli en del av denna verksamhetsplan som har god framförhållning.

Digitalisera vårt parti

Stora delar av samhället har digitaliserats och vi som politiskt parti har väldigt få digitala verktyg vi kan erbjuda medlemmar som vill åstadkomma politisk förändring. Detta behöver kraftigt förändras. Rätt gjort kan digitalisering innebära en ekonomisk besparing så mer resurser kan gå till verksamhet. Därför behöver vi göra en genomlysning och se hur vi genom digitalisering kan öka medlemskapets värde radikalt samtidigt som vi skapar strukturer som är kostnadseffektiva.

Detta kan exempelvis innebära:

- En väg in för alla nya medlemmar som vill få kontakt med vårt parti.
- Digitala verktyg för att medlemmen direkt ska kunna studera, organisera samtalskampanj och diskutera politik. Exempelvis lära sig mer om en sakfråga som det inte finns underlag för där man bor.
- Verktyg för att snabbare och enklare organisera dörrknackning och andra kampanjaktiviteter.
- En digitaliseringskommission som gör genomlysning av våra processer idag.
- Skapa en digital resa för medlemmar som gör att du kan ha ett utvecklande medlemskap och ta nästa steg i ditt engagemang digitalt.

Permanent samtalskampanjen

Det nya politiska landskapet innebär att samtalskampanj blir ett allt viktigare verktyg. Vi vet också från forskning att samtal mellan människor är den effektivaste politiska metoden för att få människor att gå och rösta och få fler sympatisörer. Därför ska vi utveckla den samtalskampanj som vi bygger upp i valrörelser till att bli ett mer systematiskt och än mer kvalitativt arbete med aktiviteter som pågår hela tiden. Detta

för att stärka vår förmåga att bedriva långsiktig opinionsbildning och forma den politiska dagordningen. Det handlar också om att utveckla formerna för hur vi organiserar vår verksamhet. Genom samtalskampanj rekryterar vi också nya medlemmar utanför den krets som själv söker sig till vårt parti.

Detta kan exempelvis innebära

- Starten av en kampanjakademi.
- Införandet av organisation för samtalskampanj ledd av frivilliga exempelvis ”teamledare”.
- Utvecklingen av ett antal olika tydliga koncept för olika sorters samtalskampanj. T ex för att lyssna och utveckla politik, kampanj i sakfråga och mobilisera till valurnorna.
- Utveckla och testa nya former av organisering för att få fler att delta i samtalskampanj.
- Att som huvudprincip ha all verksamhet öppen för alla som delar våra värderingar.

Uppgradera den facklig-politiska samverkan

En kraftfull och välfungerande facklig-politisk samverkan är en viktig framgångsfaktor för socialdemokratins i Sverige. En stor del av socialdemokratins reformer och bärande idéer är hämtade från människors arbetsliv. Hela idén att samla kunskap och kraft utifrån arbetslivet är en starkt bidragande orsak till socialdemokratins framgångar. Vikten av facklig verksamhet är tydlig för medlemmar i fackförbunden men fler behöver engagera sig också politiskt för att påverka i samhället i övrigt. Det finns en stor potential bland medlemmar och förtroendevalda inom fackföreningsrörelsen som är folkrörelseskolade och politiskt engagerade. Därför ska vi uppgradera och tydliggöra det facklig-politiska arbetet.

Detta kan exempelvis innebära:

- Gemensamma utbildningar och studier på såväl lokal som regional och nationell nivå.
- Utveckla fackliga utskottens uppgift.
- Utveckla former för gemensam politikutveckling på alla nivåer.
- Riktad medlemsrekrytering mot fackliga förtroendevalda.

Ansvarsfördelning

Partistyreelse

Partistyrelsen ansvarar för att koordinera gemensam planering, ta fram koncept för verksamhet och utveckling av digitala system som stödjer verksamhet och medlemmar. Partistyrelsen har ett särskilt ansvar för metodutveckling och strategi.

Partidistrikt

Partidistriktet ansvarar för att stötta och följa upp arbetarekommuners verksamhet och ta ansvar för att koordinera gemensam planering regionalt och nationellt.

Arbetarekommun och förening

Den socialdemokratiska föreningen och arbetarekommunen ansvarar för att välkomna nya medlemmar och genomföra kvalitativ verksamhet.

Ledare

Alla socialdemokrater med politiska förtroendeuppdrag har också ett särskilt ansvar för att utveckla partiorganisationen. Detta genom att agera som ett föredöme, prioritera att utveckla och stödja den lokala verksamheten och ta ansvar för att vår organisationskultur präglas av demokrati och jämlikhet.

Arbetarrörelsen

Socialdemokraterna är del av en bred och stor arbetarrörelse. När socialdemokratien har varit som starkast har arbetarrörelsens bredd använts. Från fackförening till bildningsförbund, från Unga Örnar till Hyresgästföreningen så har vi tillsammans verkat för att åstadkomma ett bättre samhälle. Socialdemokraterna har också fem sidosorganisationer i form av SSU, S-studenter, S-kvinnor, HBT-s och Socialdemokrater för tro och solidaritet. De har alla på sina områden avgörande betydelse för om partiet ska nå de organisatoriska mål och ambitioner som befästs i detta dokument. Vi ska därför utveckla arbetssätt att på ett bättre sätt både dra nytta av varandra och samla styrkan i hela arbetarrörelsen. De ska också delta i implementerings- och uppföljningsarbetet av programmet.

Uppföljning och implementering

Detta program gäller för hela det socialdemokratiska partiet. Samtliga organisatoriska nivåer har ansvar för implementering av detta program. En uppföljning ska ske på ordinarie partikongress 2021.

Frågor i remissförfarandet

1. Utifrån detta organisatoriska handlingsprogram, vilka åtaganden bör arbetarekommun, distrikt respektive partistyrelse ansvara för? Hur ser vi till att gå från ord till handling?
2. Vi kommer som organisation att ha mindre resurser, men samtidigt högre ambitioner för verksamheten. Vilken verksamhet är viktigast? Finns det något vi borde sluta göra eller göra mindre av? Finns det andra saker som vi kan göra på ett smartare sätt rent resursmässigt?
3. Vilka är de största hindren för att vi ska uppnå uppsatta mål?

Utkast - vad värvarmål och samtalsmål i organisatoriska reformprogrammet skulle kunna innebära per AK/PD. Ska ses som ett sätt att göra siffrorna greppbara - ej färdiga förslag på nedbrutna beting.

Partidistrikt	Arbetskommun	Värvarmål		Samtalsmål		300000	Partidistrikt	Värvarmål		Samtalsmål		300000
		10001	15001	200000	300000			sum 10001	sum 15001	sum 200000		
Blekinge	Karlshamn	41	62	826	1240		Blekinge	206	311	4149	6223	
Blekinge	Karlskrona	83	125	1678	2518		Dalarna	303	454	6022	9032	
Blekinge	Olofström	24	36	478	718		Fyrbodal	145	216	2808	4212	
Blekinge	Ronneby	33	50	661	991		Gotland	62	94	1257	1885	
Blekinge	Sölvesborg	25	38	505	757		Gävleborg	308	461	6140	9210	
Dalarna	Avesta	29	43	575	863		Göteborg	434	654	8798	13196	
Dalarna	Borlänge	52	78	1050	1574		Göteborgsomr	290	434	5771	8657	
Dalarna	Falun	48	72	960	1440		Halland	308	463	6189	9283	
Dalarna	Gagnef	9	13	173	259		Jämtlands län	342	516	6865	10297	
Dalarna	Hedemora	17	26	340	510		Jönköpings län	347	520	6917	10375	
Dalarna	Leksand	13	19	255	383		Kalmar län	336	500	6666	9998	
Dalarna	Ludvika	33	50	668	1002		Kronoberg	267	399	5331	7997	
Dalarna	Malung-Sälen	14	21	274	410		Norrbottens län	411	616	8189	12283	
Dalarna	Mora	17	25	333	499		Skaraborg	222	335	4405	6607	
Dalarna	Orsa	9	13	170	254		Skåne	1093	1638	21852	32778	
Dalarna	Rättvik	11	17	219	329		Stockholm	806	1215	16338	24508	
Dalarna	Smedjebacken	17	26	338	508		Stockholms län	1066	1599	21376	32064	
Dalarna	Säter	14	21	274	410		Sörmland	283	426	5659	8489	
Dalarna	Vansbro	9	14	182	272		Uppsala län	406	611	8171	12257	
Dalarna	Älvdalen	11	16	212	318		Värmland	474	710	9430	14146	
Fyrbodal	Bengtsfors	6	9	115	173		Västerbottens län	352	525	6987	10481	
Fyrbodal	Dals-Ed	3	5	61	91		Västernorrland	342	514	6870	10304	
Fyrbodal	Färgelanda	4	6	76	114		Västmanland	265	398	5295	7943	
Fyrbodal	Lysekil	9	13	170	256		Älvsborg södra	212	317	4214	6322	
Fyrbodal	Mellerud	7	10	126	188		Örebro län	317	472	6289	9433	
Fyrbodal	Munkedal	6	9	113	169		Östergötland	404	603	8013	12019	
Fyrbodal	Orust	7	10	125	187							
Fyrbodal	Sotenäs	7	10	124	186							
Fyrbodal	Strömstad	7	10	123	185							
Fyrbodal	Tanum	6	9	118	178							
Fyrbodal	Trollhättan	35	53	707	1061							
Fyrbodal	Uddevallå	24	36	472	708							
Fyrbodal	Vänersborg	17	25	336	504							
Fyrbodal	Åmål	7	11	142	212							
Gotland	Gotland	62	94	1257	1885							
Gävleborg	Bollnäs	30	45	594	890							
Gävleborg	Gävle	88	133	1784	2676							
Gävleborg	Hofors	14	21	274	410							
Gävleborg	Hudiksvall	41	61	819	1229							
Gävleborg	Ljusdal	20	29	386	580							
Gävleborg	Nordanstig	10	16	202	304							
Gävleborg	Ockelbo	12	17	225	337							
Gävleborg	Ovanåker	14	21	275	413							
Gävleborg	Sandviken	45	68	911	1367							
Gävleborg	Söderhamn	34	50	670	1004							
Göteborg	Göteborg	434	654	8798	13196							
Göteborgsomr	Åle	27	41	540	810							
Göteborgsomr	Alingsås	33	49	652	978							
Göteborgsomr	Härjeda	26	39	515	773							
Göteborgsomr	Kungälv	37	55	738	1108							
Göteborgsomr	Lerum	27	41	546	820							
Göteborgsomr	Lilla Edet	18	27	358	536							
Göteborgsomr	Mölnådal	47	70	935	1403							
Göteborgsomr	Partille	27	40	535	803							
Göteborgsomr	Stenungsund	22	33	444	666							
Göteborgsomr	Tjörn	15	23	298	448							
Göteborgsomr	Öckerö	11	16	209	313							
Halland	Falkenberg	49	74	992	1488							
Halland	Halmstad	100	150	2011	3017							
Halland	Hylte	18	26	347	521							
Halland	Kungsbacka	59	89	1187	1781							
Halland	Laholm	21	31	414	620							
Halland	Varberg	61	93	1238	1856							
Jämtlands län	Berg	16	24	314	470							
Jämtlands län	Bräcke	31	47	623	935							
Jämtlands län	Härjedalen	34	51	676	1014							
Jämtlands län	Krokom	39	59	782	1174							
Jämtlands län	Ragunda	23	34	452	678							
Jämtlands län	Strömsund	50	76	1014	1522							
Jämtlands län	Åre	24	36	472	708							
Jämtlands län	Östersund	125	189	2531	3797							
Jönköpings län	Aneby	7	10	133	199							
Jönköpings län	Eksjö	17	26	339	509							
Jönköpings län	Gislaved	28	42	558	838							
Jönköpings län	Gnosjö	9	14	181	271							
Jönköpings län	Habo	11	17	221	331							
Jönköpings län	Jönköping	133	201	2693	4039							
Jönköpings län	Mullsjö	8	11	144	216							
Jönköpings län	Nässjö	29	44	588	882							
Jönköpings län	Sävsjö	11	16	214	322							
Jönköpings län	Tranås	19	28	372	558							
Jönköpings län	Vaggeryd	14	20	266	398							
Jönköpings län	Vetlanda	27	40	535	803							
Jönköpings län	Värnamo	34	51	673	1009							
Kalmar län	Borgholm	19	29	382	572							
Kalmar län	Emmaboda	18	27	361	541							
Kalmar län	Hultsfred	26	38	508	762							
Kalmar län	Högsby	12	17	225	337							
Kalmar län	Kalmar	75	112	1505	2257							
Kalmar län	Mönsterås	28	41	548	822							
Kalmar län	Mörbylånga	18	26	349	523							
Kalmar län	Nybro	27	40	528	792							
Kalmar län	Oskarshamn	40	61	810	1214							
Kalmar län	Torsås	9	14	180	270							
Kalmar län	Vimmerby	18	26	349	523							
Kalmar län	Västervik	46	69	922	1384							
Kronoberg	Alvesta	28	42	565	847							
Kronoberg	Lessebo	19	28	368	552							
Kronoberg	Ljungby	36	54	726	1090							
Kronoberg	Markaryd	18	26	347	521							
Kronoberg	Tingsryd	19	29	381	571							
Kronoberg	Uppvidinge	16	24	321	481							
Kronoberg	Växjö	108	162	2173	3259							
Kronoberg	Älmhult	23	34	450	676							
Norrbottens län	Arjeplog	7	10	130	196							

Norrbottnens län	Arvidsjaur	13	19	252	378
Norrbottnens län	Boden	46	68	915	1373
Norrbottnens län	Gällivare	26	40	526	790
Norrbottnens län	Haparanda	15	22	285	427
Norrbottnens län	Jokkmokk	13	20	260	390
Norrbottnens län	Kalix	33	49	653	979
Norrbottnens län	Kiruna	31	47	621	931
Norrbottnens län	Luleå	100	150	2010	3014
Norrbottnens län	Pajala	24	36	479	719
Norrbottnens län	Piteå	66	99	1331	1997
Norrbottnens län	Älvsbyn	15	23	301	451
Norrbottnens län	Övertorneå	12	18	234	352
Norrbottnens län	Övertorneå	10	15	191	287
Skaraborg	Essunga	5	7	89	133
Skaraborg	Falköping	24	36	477	715
Skaraborg	Grästorp	5	8	101	151
Skaraborg	Gullspång	7	10	132	198
Skaraborg	Götene	11	17	218	326
Skaraborg	Hjo	8	12	156	234
Skaraborg	Karlsborg	8	12	159	239
Skaraborg	Lidköping	33	50	666	998
Skaraborg	Mariestad	20	30	398	596
Skaraborg	Skara	17	25	329	493
Skaraborg	Skövde	38	57	765	1147
Skaraborg	Tibro	10	16	203	305
Skaraborg	Tidaholm	14	21	280	420
Skaraborg	Töreboda	10	15	190	286
Skaraborg	Vara	12	19	243	365
Skåne	Bjuv	17	25	334	500
Skåne	Bromölla	16	23	309	463
Skåne	Burlöv	15	22	291	437
Skåne	Båstad	11	17	218	328
Skåne	Eslöv	30	44	591	887
Skåne	Helsingborg	103	154	2070	3106
Skåne	Hässleholm	44	66	876	1314
Skåne	Höganäs	19	28	367	551
Skåne	Hörby	13	19	251	377
Skåne	Höör	12	18	231	347
Skåne	Klippan	15	22	294	442
Skåne	Kristianstad	65	98	1313	1969
Skåne	Kävlinge	24	36	474	712
Skåne	Landskrona	42	63	844	1266
Skåne	Lomma	17	26	345	517
Skåne	Lund	88	133	1784	2676
Skåne	Malmö	274	414	5556	8334
Skåne	Osby	17	26	344	516
Skåne	Perstorp	7	11	139	209
Skåne	Simrishamn	20	30	398	596
Skåne	Sjöbo	13	19	255	383
Skåne	Skurup	14	21	274	410
Skåne	Staffanstorps	21	32	426	638
Skåne	Svalöv	13	19	250	374
Skåne	Svedala	16	24	312	468
Skåne	Tomelilla	12	18	238	358
Skåne	Trelleborg	35	52	698	1046
Skåne	Vellinge	21	31	411	617
Skåne	Ystad	27	40	536	804
Skåne	Åstorp	16	24	318	478
Skåne	Ångelholm	31	46	619	929
Skåne	Örkelljunga	9	14	177	265
Skåne	Östra Göinge	16	23	308	462
Stockholm	Stockholm	806	1215	16338	24508
Stockholms län	Botkyrka	75	113	1517	2275
Stockholms län	Danderyd	20	29	388	582
Stockholms län	Ekerö	19	28	372	558
Stockholms län	Haninge	69	104	1395	2093
Stockholms län	Huddinge	85	128	1716	2574
Stockholms län	Järfälla	61	92	1234	1850
Stockholms län	Lidingö	31	47	627	941
Stockholms län	Nacka	73	110	1468	2202
Stockholms län	Norrälje	53	80	1071	1607
Stockholms län	Nykvärn	9	14	177	265
Stockholms län	Nynäshamn	28	41	549	823
Stockholms län	Salem	13	19	250	376
Stockholms län	Sigtuna	40	61	809	1213
Stockholms län	Sollentuna	53	79	1057	1585
Stockholms län	Solna	65	98	1316	1974
Stockholms län	Sundbyberg	43	64	859	1289
Stockholms län	Södertälje	76	114	1526	2288
Stockholms län	Tyresö	44	66	880	1320
Stockholms län	Täby	46	69	928	1392
Stockholms län	Upplands Väsby	34	51	681	1021
Stockholms län	Upplands-Bro	25	37	492	738
Stockholms län	Vallentuna	25	38	505	757
Stockholms län	Vaxholm	9	13	175	263
Stockholms län	Värmdö	37	55	732	1098
Stockholms län	Österåker	33	49	653	979
Sörmland	Eskilstuna	88	133	1778	2666
Sörmland	Flen	18	27	362	542
Sörmland	Gnesta	10	16	203	305
Sörmland	Katrineholm	43	64	856	1284
Sörmland	Nyköping	49	73	981	1471
Sörmland	Oxelösund	19	28	366	550
Sörmland	Strängnäs	31	47	620	930
Sörmland	Trosa	12	18	235	353
Sörmland	Vingåker	13	20	258	388
Uppsala län	Enköping	62	94	1257	1885
Uppsala län	Heby	14	20	264	396
Uppsala län	Håbo	31	47	629	943
Uppsala län	Knivsta	14	21	277	415
Uppsala län	Tierp	25	38	503	755
Uppsala län	Uppsala	202	304	4085	6127
Uppsala län	Älvkarleby	14	21	277	415
Uppsala län	Östhammar	44	66	880	1320
Värmland	Arvika	43	64	859	1289
Värmland	Eda	15	23	300	450
Värmland	Filipstad	25	37	490	734
Värmland	Forshaga	27	40	534	802
Värmland	Grums	24	36	474	712
Värmland	Hagfors	24	36	478	716
Värmland	Hammarö	23	34	452	678
Värmland	Karlstad	125	189	2534	3802
Värmland	Kil	18	27	358	538
Värmland	Kristinehamn	38	57	755	1133
Värmland	Munkfors	16	24	310	464

Värmland	Storfors	13	20	261	391
Värmland	Sunne	21	31	409	613
Värmland	Säffle	21	31	407	611
Värmland	Torsby	23	35	462	694
Värmland	Årjäng	18	26	346	520
Västerbottens län	Bjurholm	6	8	107	161
Västerbottens län	Dorotea	6	9	121	181
Västerbottens län	Lycksele	25	38	502	752
Västerbottens län	Malå	6	9	122	182
Västerbottens län	Nordmaling	10	15	192	288
Västerbottens län	Norsjö	8	12	154	230
Västerbottens län	Robertsfors	13	19	247	371
Västerbottens län	Skelefteå	97	146	1952	2928
Västerbottens län	Sorsele	5	7	85	127
Västerbottens län	Storuman	10	14	186	280
Västerbottens län	Umeå	124	187	2512	3768
Västerbottens län	Vilhelmina	14	20	266	400
Västerbottens län	Vindeln	10	14	186	280
Västerbottens län	Vännäs	12	18	237	355
Västerbottens län	Åsele	6	9	118	178
Västernorrland	Härnösand	33	49	659	989
Västernorrland	Kramfors	39	59	787	1181
Västernorrland	Sollefteå	34	51	674	1010
Västernorrland	Sundsvall	109	164	2201	3301
Västernorrland	Timrå	25	37	495	743
Västernorrland	Ånge	23	34	451	677
Västernorrland	Örnsköldsvik	79	120	1602	2404
Västmanland	Arboga	16	24	320	480
Västmanland	Fagersta	14	21	274	410
Västmanland	Hallstahammar	22	33	435	653
Västmanland	Kungsör	9	13	174	262
Västmanland	Köping	31	47	627	941
Västmanland	Norberg	9	14	181	271
Västmanland	Sala	24	35	468	702
Västmanland	Skinnkatteberg	9	14	182	272
Västmanland	Surahammar	13	20	256	384
Västmanland	Västerås	118	177	2378	3568
Älvsborg södra	Bollebygd	8	12	150	224
Älvsborg södra	Borås	95	142	1908	2862
Älvsborg södra	Herrljunga	11	16	204	306
Älvsborg södra	Mark	41	61	818	1228
Älvsborg södra	Svenljunga	11	17	220	330
Älvsborg södra	Tranemo	16	24	318	476
Älvsborg södra	Ulricehamn	20	30	402	604
Älvsborg södra	Värgårda	10	15	194	292
Örebro län	Askersund	14	21	277	415
Örebro län	Degerfors	15	22	286	428
Örebro län	Hallsberg	25	37	493	739
Örebro län	Hällefors	10	14	186	280
Örebro län	Karlskoga	32	47	630	946
Örebro län	Kumla	25	37	494	742
Örebro län	Laxå	8	12	155	233
Örebro län	Lekeberg	8	12	161	241
Örebro län	Lindesberg	27	40	532	798
Örebro län	Ljusnarsberg	7	10	133	199
Örebro län	Nora	17	26	342	512
Örebro län	Örebro	129	194	2600	3900
Östergötland	Boxholm	9	14	176	264
Östergötland	Finspång	26	40	528	792
Östergötland	Kinda	10	14	186	280
Östergötland	Linköping	118	177	2378	3568
Östergötland	Mjölby	26	39	512	768
Östergötland	Motala	44	66	882	1322
Östergötland	Norrköping	109	164	2196	3294
Östergötland	Söderköping	16	24	314	472
Östergötland	Vadstena	9	13	163	245
Östergötland	Valdemarsvik	12	17	226	338
Östergötland	Ydre	6	8	103	155
Östergötland	Åtvidaberg	12	17	224	336
Östergötland	Ödeshög	7	10	124	186